

Transcript podcast 'De Staat van het Verhaal'

Aflevering 3: Chihiro Geuzebroek

Chris: Welkom bij De Staat van het Verhaal, een plaats voor onvergetelijke verhalen. Ik ben Chris Lomans.

Smita: En ik ben Smita James en je luistert naar een podcastserie van De Nieuwe Oost | Wintertuin, waar we elke maand iemand ontmoeten die een verhaal bij zich draagt.

Chris: Een verhaal dat een podium verdient. Omdat we als mens en als maatschappij niet compleet zijn als we het niet kennen.

Smita: In deze aflevering hebben wij Chihiro Geuzebroek te gast, een creatieveling die al haar bezigheden richt op het herstellen en hervertellen van relaties tot de aarde en met elkaar.

Chris: Yes! Nou, welkom Chihiro, superfijn dat je er bent!

Chihiro: Ik heb er zin in!

Smita: Wij ook!

Chris: Ja, hoe is het met jou?

Chihiro: Ja, ik vind het hier heel gezellig!

Smita: Fijn, dan hebben we een goede start.

Chihiro: Ja, nee, ik ben blij om er te zijn. Het gaat goed.

Smita: Met jou, Chris?

Chris: Ook. Blij. En jij?

Smita: Blij? Fijn! Ik ben oké. Dat klinkt heel dramatisch, maar dat is minder dramatisch dan het lijkt.

Chris: Wat is er, Smita?

Chihiro: Je hebt betere dagen gezien?

Smita: Ik heb betere dagen gezien, maar ik vind het wel heel fijn 'hier'! Wat je al zegt, Chihiro, de energie is echt lekker, dus dat pept me ook al wel weer op! Dus dank daarvoor.

Chihiro: Goede energie hier.

Smita: Yes. Chihiro, wat ik zo grappig vind is, wat mij juist als filmmaker het leukst lijkt, is om met je fantasie aan de haal te kunnen gaan en daar iets van maken. Jij gebruikt dat juist weer om realiteiten vast te leggen.

Chihiro: Problemen.

Smita: Problemen, ja ik wilde het niet zo gaan *framen* gelijk. Gewoon zeggen waar het op staat: om problemen vast te leggen. Wat is jouw *drive* daarin?

Chihiro: Ik denk dat problemen ook heel veel fantasie nodig hebben. Dus mijn film *Radical Friends* is een milieudocumentaire, zo gezegd, maar ik heb er zes nummers voor geschreven. Dus muziek is ook een rol, is ook een verbeeldingsvorm, is ook een andere wijze van vertellen dan we gewend zijn om te kijken naar klimaatcrisis of milieubeleid. Dus voor mij gaat het heel erg hand in hand, de verbeelding. Ik denk ook dat we te maken hebben met een uitholling van verbeelding. En die problemen... die maken het voor mij interessant, omdat het daarmee voor mij letterlijk over leven en dood gaat.

Smita: Moet ik me daar dan heel dramatische liedjes bij voorstellen? Als jij *songs* ervan maakt?

Chihiro: Nee, het is verschillend in genre, maar bijvoorbeeld een nummer – dat ik dan niet voor de film heb geschreven maar voor de beweging, voor de klimaatbeweging – *Shell must fall*, dat is eigenlijk een heel erg relaxed reggae-achtige *song*. Maar onderhand kan je er wel dingen in herinneren van strijd, vanuit Nigeria, vanuit Argentinië, vanuit Groningen, die anders vaak ondergesneeuwd worden. Ja, dus voor mij is het verhalen vertellen onderdeel van herinneren en verbeelden, en daar dan creatief mee aan de slag gaan om problemen anders te laten landen en ook weer nieuwe inspiratie te vinden voor gemeenschappelijke oplossingen.

Chris: Dus het is allemaal deel van een geheel?

Chihiro: Yes.

Chris: Jij doet ook heel veel verschillende dingen als creatieveling: je schrijft, je maakt films, je maakt muziek. Maar ook als activist: je zet je in voor het klimaat, ook voor antiracisme, feminisme, *human rights*, noem maar op.

Smita: *You do a lot!*

Chris: Die verschillende vormen van activisme, staat dat los van elkaar? Zijn dat verschillende aspecten of is dat allemaal deel van hetzelfde?

Chihiro: Ik denk dat activisme een manier van dingen doen is. Dus aan de ene kant kan je jezelf de vraag stellen van: ben je meer van het conformeren of het activeren? Dat is dan *reframe* op activisme, want vaak wordt het activisme alleen maar als een schreeuwer neergezet, maar je hebt een visie. Dus je activeert. En doe je dat alleen voor jezelf of doe je

het voor het gemeenschappelijke goed? Dat is dan weer het verschil tussen een ondernemer of een activist. En als je het dan voor het gemeenschappelijke goed doet, doe je het dan voor gelijkwaardigheid of alleen het gemeenschappelijke goed van een bepaalde groep die *supreme* is? Suprematiedenken. Want je hebt natuurlijk rechts- en links-activisme. Dat is dus mijn lens. Of ik nou poëzie schrijf, of een film maak, of ik bewerk een coalitiebouw in de beweging... Ik doe het met de lens van activeren voor gemeenschappelijk welzijn en dat houdt mij gezond.

Smita: Dus niet alleen voor jezelf, maar... voor iedereen wil ik bijna zeggen, maar is dat voor iedereen?

Chihiro: Ja, ik zou zeggen het gemeenschappelijk goed. Iedereen is uiteindelijk het geval, maar bij iedereen hebben we in de taal al heel snel de neiging om toch weer alleen te denken aan mensen of aan individuen, terwijl een individu soms ook een stap terug moet doen voor het gemeenschappelijk goed.

Smita: *Fingersnap in here.*

Chris: *Allright*, en van wat jij doet is verhalen vertellen natuurlijk een heel groot ding en jij hebt ook een verhaal voor ons meegenomen. Superbenieuwd, wil jij dat verhaal met ons delen?

Chihiro: Ik heb een mooi verhaal om te delen met jullie. Ik heb een verhaal dat gaat over poep en poepoplossingen voor milieucrises. Het is een verhaal dat ik meerdere keren in trainingen heb gedeeld en onlangs heeft het meer persoonlijk betekenis voor me gekregen. Het begint in Engeland in de negentiende eeuw. Vaak als we bezig zijn met milieubescherming of klimaatactivisme is er een *frame*, een gedachte, dat dit een nieuw fenomeen is en dat het een nieuwe beweging is. Mensen met heel veel geheugen die herinneren zich dan misschien nog de zestiger jaren van de twintigste eeuw, maar verder dan die hippieperiode komt het niet. Alsof er daarvoor geen mensen waren die hun land beschermden, alsof er niet een hele koloniale geschiedenis heeft plaatsgevonden met *landdefenders*. Dus ik hou ervan om mensen eraan te herinneren dat eigenlijk al in 1896 Arrhenius, een wetenschapper, bezig was met klimaatverandering en ook al in studie de relatie had vastgelegd tussen broeikasgas en opwarming. Dus dan kan je je afvragen: waarom is er rond 1900 niet ingegrepen? Dan waren we nu niet in deze *shitty situation*. Dan zien we dus dat er in die tijd al een expansie-ideologie was, een manier van denken dat alles maar moest groeien vanuit Europa. Dat deed Europa dan ook als een malle en had rond 1914 maar liefst 84% van het landoppervlak onder zijn bewind. Dat vergeten we nogal vaak als we het hebben over wiens schuld is eigenlijk deze klimaatcrisis en wat voor relatie met de aarde hadden we dan? Dus wat gebeurde er in Engeland in de vroegnegentiende eeuw, 1820 ongeveer, toen raakte de bodem op. Bodemuitputting. Het is ook een probleem van vandaag de dag, maar dat is een symptoom van dat je eigenlijk geen goede relatie hebt met de aarde, want je neemt meer dan je teruggeeft. Die cirkel is doorbroken. In plaats van terug te schakelen, in plaats van te luisteren naar die grond, werden de praktijken van expansie, de praktijken van uitbuiting eigenlijk alleen maar opgeschaald. Eerst gingen boeren over naar het roven van graven voor beenderen. De massagraven van Austerlitz en Waterloo werden

opgegraven, beenderen werden vermaald en huppakee, over het land. Dat was niet genoeg, dus wat deden ze? Ze gingen uit een ander vaatje tappen en ze gingen naar de kust van Peru, de hele andere kant van de wereld, waar de bodem buitengewoon vruchtbaar was, want daar werd heel veel gepoept door zeevogels. Dat had geleid tot hele ophopingen van poep. Daar ontstond een markt in. Hun oplossing was: dit land is niet zo belangrijk, ons land is wel heel erg belangrijk, dus we graven meters aan land uit. Dan moet je bedenken dat dit niet zomaar een kleine hobby was van een paar gekke kapitalisten, maar in de dertiger jaren kwam de eerste lading naar Engeland, naar Liverpool, en een paar jaar later in 1841 was het al 1700 ton poep dat verscheept werd. In 1847 was dat maar liefst 220 duizend ton. Dus we hebben het hier over een grote markt en dat heeft tot bodemverzakkingen van meters geleid.

Vaak vertel ik dit verhaal aan mensen om te laten zien: er is niets nieuws onder de zon, alleen de opschaling van verval van dat hele ecologische web aan leven is nu gewoon nog meer geëscaleerd en we kunnen het niet blijven pluggen, want we kunnen niet verder weg. Er is niet meer een andere kant van de wereld om nog verder het op te vullen. Laatst vertelde ik dit verhaal aan een vriend van me, die is van Chileense afkomst, en die was geenszins verrast. Hij keek me aan en zei: "Ja, ja, dat weet ik. De Pacific- en de Chinchaoorlogen, op die manier is Bolivia zijn kust kwijtgeraakt." Want daar is oorlog gevoerd door verschillende landen die allemaal wel hun slaatje wilden slaan in vogelpoep. Zodoende, ik ben half Boliviaans, half Nederlands. Mijn vader is Boliviaans Quechua, dat is een van de inheemse volken daar. Ik merkte dat zijn reactie over hele oorlogen die hadden plaatsgevonden, waarvan ik eigenlijk niet iets wist, me ook best wel verdrietig maakte en enigszins beschaamd over hoe weinig ik zelf weet van mijn vaderland. Omdat mijn moederland, Nederland, eigenlijk veronderstelt dat er niks wetenswaardigs is gebeurd, of dat er niks in de geschiedenis is om te herinneren. Ik ging dat opzoeken om wat meer daarover te leren en, zodoende maakt mijn *angle* van kijken naar geschiedenissen van milieu-ontwrichting – wat klinkt als iets heel erg groots, als iets globaals, als iets ver weg van je bed – maakt het eigenlijk heel persoonlijk. Want voor mij persoonlijk gaat het om de manier waarop maatschappijen eigenlijk geen samenlevingen zijn, maatschappijen eigenlijk heel erg verdeeld zijn, door constant grenzen op te trekken en met die grenzen te zeggen: "Wat er aan de andere kant van de grens gebeurt, dat doet er niet toe. Het leven dat daar is, doet er niet toe. Het is een opofferzone. Het is een plek waar geen milieuwetten gelden. We kunnen het kapen, we kunnen het roven en daarna kunnen we het ook weer vergeten en doen alsof er niets is gebeurd." En alles wat er dan hier tot koper is gemaakt is groei, maar wat er aan de andere kant van de wereld krimpt, raakt in de vergetelheid. Dus, ja, ik zie dat die crisis, die milieucrisis, waar vaak een beetje op een paternalistische manier mee om de oren wordt geslagen van: je moet iets goeds doen voor het klimaat... Hoe bedoel je? Iets goeds doen voor het klimaat? Het klimaat is niet een persoon, het klimaat heeft het niet gedaan. Het gaat om een samenleving die oogst wat het heeft gezaaid, namelijk een en al rooibouw. En na rooibouw komt verval. En nu zitten we in verval. Dus aan het begin van het verhaal zei ik: "Het verhaal gaat over poepoplossingen voor milieuproblemen." Dus in die zin ook echt een kapitalistisch sprookje, want we zien op dit moment ook elke keer dat de oplossing die voor klimaatcrisis wordt aangeraakt door politiek vaak gewoon weer nieuwe opofferzones creëert en dus de pijn verlegt in plaats van oplost.

Nog een persoonlijk noot voor mezelf: hoe klimaatrechtvaardigheid – activisme – is verwickeld voor mij, is dat het ook een proces is van mijn eigen historische bestaanscrisis,

dat ik dus eigenlijk als inheems persoon niet besta. En voor mijn herinnering sowieso nodig is om te kunnen bestaan. Dus voor mij gaat het niet over het redden van de toekomst, maar eigenlijk om herstel van het verleden wat doorleeft in het heden. Ik denk dat dat nodig is voor de diagnose van hoe we überhaupt gaan bezig zijn met problemen oplossen en hoe we dat doen. Ik wilde dit verhaal vandaag met jullie delen, vanwege aan de ene kant dat persoonlijke van 'ik besta', aan de andere kant van die grens en wat is die grens? Die gekke lijnen. Het feit dat waar de omlijning van Bolivia nu ligt... Het Quechua-volk begeeft zich aan allemaal andere kanten van die grens ook. In Peru, in Ecuador, in Chili, dus die grenzen die gelden eigenlijk niet voor ons. Die zijn niet natuurlijk. En die grenzen zijn eigenlijk nog steeds bloedend, het zijn nog steeds open wonden. Dus over die grensoverschrijdende standaarden die in onze maatschappij heersen, die leveren verdeeldheid op in plaats van samenlevingen en daar wil ik het met jullie over hebben.

Smita: Wauw, ik ben helemaal *mesmerized* dat we het eigenlijk hebben over iets zo simpel als poep, maar wat voor een effect dat dan heeft gehad. Of nog steeds heeft *in a way*, want we blijven maar verleggen, dat zeg je al. *Crazy*, wist jij dat, Chris?

Chris: Nee, ik vind het ook zo pijnlijk wat je vertelt, dat niemand het weet.

Smita: *Thanks* voor het verhaal.

Chris: Superbedankt.

Smita: Wat je zegt, het heeft voor jou geleid tot een persoonlijk verhaal. Maar dit gaat ook mij aan en dit gaat ook Chris aan en de luisteraars. Je vertelt dat Engeland het voortouw nam in deze poeproof, Amerika volgde. Welk effect had dit op Nederland? Gingen wij meedoen? Hadden wij weer een ander roofidee?

Chihiro: Ik weet niet hoe Nederland zich heeft verhouden in de Guano-poep. Ik weet wel dat er ook aan de kust van Curaçao, dat heet dan Klein Curaçao, is geroofd. Dus ik kan me voorstellen dat Nederland daar ook zijn aandeel in heeft gehad, maar dat weet ik niet. Hoe ik Nederland ben tegengekomen in de geschiedenis met Bolivia is in een boek van Eduardo Galeano, *Open aderen van Latijns-Amerika*. Dat gaat dan over de mijnbouw in Potosí en daar werd zilver gehaald. Daar zijn zes miljoen mensen vermoord. Voetnoot. Vaak denken mensen bij Zuid-Amerika van: dat is Spanje, Spanje heeft het gedaan. En Spanje was inderdaad de *colonizer*, maar zoals Eduardo Galeano daar ook over schrijft: Spanje had de melkkoe, maar Nederland wist het goed uit te melken. Meerdere landen wisten eigenlijk – en vooral Nederland eigenlijk, met de schepen – als je die handelsroutes hebt... 'handel' tussen haakjes... als je de uitmelkroutes had kon je daar heel veel geld uithalen. Ik weet dan van Potosí dat een derde van het zilver dat in de munterij werd gesmeden in de handen van Belgische en Nederlandse kapitalisten is beland.

Smita: Maar hierin hoor je dat het gewoon verweven is, hè? Ik bedoel zo belangrijk is het dus om verhalen te vertellen. We denken soms dat we er niks mee te maken hebben, want het is zo lekker ver en aan die andere kant. Maar niets is minder waar.

Chris: Het blijft ook me verbazen hoeveel ik eigenlijk van mijn eigen geschiedenis niet weet.

Chihiro: In die zin denk ik dus: die bestaanscrisis hebben we dus allemaal. Want als je niet geworteld bent, waar groei je dan naartoe? Dan heb je wildgroei, die eigenlijk van bovenaf is opgelegd en niet naar eigen natuur...

Chris: En je vertelt ook dat klimaatverandering dus vaak wordt geframed als een nieuw probleem en dat het de toekomst bedreigt en dat we het dus nu moeten oplossen... Maar jij brengt er met dit verhaal dus ook verandering in dat het een probleem is dat geworteld zit in het verleden.

Smita: Een koloniale crisis met dekoloniale antwoorden.

Chris: Dus wat daar belangrijk voor jou aan is, is dat je het verleden moet kunnen begrijpen om het nu te kunnen oplossen.

Chihiro: Ja, en wat ik ook vaak gewoon heb gemerkt, is dat mensen wel kunnen zeggen van: "Ja, kapitalisme is slecht en kapitalisme is het probleem!" Maar niet het element van kolonialisme waar kapitalisme van afhankelijk is, want het motto van kapitalisme is groei. Maar hoe wil je groeien zonder kolonialisme? Hoe wil je groeien zonder meer toe te eigenen dan op je eigen gebied bestaat?

Smita: Zo kennen zij dat. Is er een positieve manier van kapitalisme? Zeg ik heel *blunt*. Ik ken het alleen in die context zoals jij het omschrijft. Dat het zich verhoudt tot kolonialisme, toch?

Chihiro: Op de vraag: *Is there a benevolent capitalism?* Ik denk: nee. Ik denk dat het hele verhaal van groei gebaseerd is op het ontkennen van wat er krimpt. Want de eerste wet van energie, van scheikunde ofzo, van behoud van energie, is: er gaat geen energie weg en er komt geen energie bij. Het wordt alleen omgezet. Dus als er iets groeit, dan krimpt iets anders. Dat is gewoon de wet van behoud van energie. Hetzelfde eigenlijk in onze... het feit alleen al dat we het hebben over economie en ecologie die losgekoppeld zijn, terwijl de hele economie gebaseerd is op het web van de natuur. Je kan niet iets ontwikkelen zonder dat web van leven. Ja, dus dat.

Smita: Ik vraag me dan af: hoe kan het dat we dat dan gewoon maar vergeten? Dan is de focus dus verkeerd, toch?

Chris: Ja, maar die focus zit op groei.

Chihiro: Ja, maar het vergeten is het web van verhalen dat we van kinds af aan met de paplepel ingegoten worden. Er zit wel echt een heel erg... Om stil te staan bij hoeveel we vergeten, moet je stilstaan bij hoeveel verhalen leugens zijn. Gezellig, hè, met mij?

Smita: Ik leer heel veel! Maar, dus... het is dus belangrijk om het niet te zien als een nieuw probleem, maar dat we dus de juiste verhalen naar voren moeten brengen.

Chihiro: Ja, de verhalen zijn een *stepping stone*, dat is een stap volgens mij, want alleen betere verhalen met meer bewustzijn betekent niet dat we meteen ook beter handelen. Bijvoorbeeld, met de bodemuitputting, dat bewustzijn groeit heel snel als je niet kan eten. Als de bodem geen eten meer oplevert, leer je heel snel... Ben je heel snel bewust van het probleem. Maar het betekent niet meteen dat de machtsverhoudingen zijn verschoven en daardoor levert het dus poepoplossingen op.

Chris: Je zegt ook inderdaad, het bewustzijn van het probleem levert niet automatisch een oplossing op. Wat is er dan wel voor nodig om een oplossing te vinden?

Chihiro: Ja... Machtsverschuiving? In die zin is het klimaat niet een kwestie van *energy transition* maar *power transition*. Het begint met een ander geloof dat het web van leven ertoe doet, in plaats van deze groep of die groep. Je hebt heel veel... dit zijn allemaal vormen van suprematiedenken! Dat suprematiedenken zorgt ervoor dat er altijd opofferzones blijven. De natuur die werkt niet als ze wordt opgeofferd.

Smita: Dat bedoel ik met die focus ook, zeg maar. Ik zie dan altijd dat alle problemen liggen bij – naja, niet alle problemen, dat mag ik niet zeggen. Ik wilde zeggen dat alle problemen bij witte mannen in pak die alles effe bepalen over hoe de wereld gaat, maar dat is een beetje kort door de bocht.

Chris: Maar wel dat bepaalde mensen zichzelf belangrijker vinden dan dat wat er buiten ligt.

Smita: Ik vraag me af of het zichzelf is, of dat hun focus dus ligt op macht en op geld maken, dat ze zelfs zichzelf vergeten. Want als je aan jezelf denkt, lijkt mij, dan kom je uit op dat je mens bent. Dat je een ziel hebt. Voor mij linkt dat dan automatisch aan – maar dat ben ik – dat linkt aan *soul*, aan *energy*, aan *nature*. Dat komt er voor mij bij. En ik ben hier opgegroeid, niet eens...

Chihiro: Ik denk dat dat... Ik had het in dat verhaal ook over 'grens' en 'lijnen trekken' en dat in zoveel dingen zit. In onze taal, in onze manier van denken zit dat dualistische. Alleen al de manier waarop we praten over natuur en mens. Alsof in jouw lichaam niet gewoon heel veel verschillende soorten natuur voorkomen en dat jij een veld van de natuur bent en dat jij onderdeel bent van het veld van de natuur. Elke dag eet je om jezelf te onderhouden. Je bent natuur. En dat dualistische zorgt ervoor dat we elke keer dingen kunnen verschuiven die we niet leuk vinden over die grens heen, als de *dumping ground*. En als de extractiezone. Daarmee wordt alles heel erg transactioneel en uitputtend. Dat doen we natuurlijk ook met mensen, dus in die zin... Je stelde aan het begin de vraag zijn als die soorten verschillende activisme één geheel? Ja, dat gaat dus over die relaties. Als je kijkt naar inheemse mensen en samenlevingen... Hetgeen dat wij willen ontwikkelen, is een relatie met het land en elkaar. Dus als dat hetgeen is dat groeit, dan... Hoe moet ik dat zeggen... Je hebt zo'n *cheesy line* van iets over 'delen is vermenigvuldigen', maar wanneer relatie het centrale punt is, dan... Ik kom er even niet uit. Ik zie gewoon echt letterlijk een soort van circulatie in dat land, in die rivier, in die mensen en die stroom die generatief... die meer leven genereert, die meer welzijn genereert en daarvoor moet die mythe van oneindige privatisering echt doorboort worden.

Chris: Om daar dan wat tegenover te stellen. Tegenover die mythe. Je schetst dus die relatie tot de natuur die gestoeld is op uitputting en uitbuiting en het stellen van een grens. Hoe zit een kloppende verhouding met de natuur eruit?

Smita: Wacht, mag ik daarvoor eerst even iets vragen. Kunnen we dus al stellen dat onze klimaatcrisis dus komt, omdat *shitty people* de bodem uitputten? Of doen we dat allemaal? Dat vind ik wel belangrijk.

Chihiro: Ik vind het moeilijk met de doen we het allemaal-vraag, want tot op zekere hoogte leven we allemaal in de structuur. Dus zijn we allemaal medeplichtig aan het reproduceren, maar het is zo disproportioneel wie besluiten maakt. Dus dan ga je toch weer terug naar de macht. Dat je honderd bedrijven hebt die de meeste uitstoot van de wereld hebben gecreëerd. Dat die zich ook nog eens vaak begeven in een handjevol landen. Concentreert de verantwoordelijkheid ervoor zich wel heel snel. Dus *shitty people... definitely*. Maar ik denk dat het genereren van goede relaties iets is waar we niet op moeten wachten om van een handjevol te komen. Dat moet echt van onderop komen, vanuit gemeenschap. Het werk dat ik doe is vooral hetgeen wat onzichtbaar is, maar wel bestaat zichtbaar maken en daarmee prikkelen. Een voorbeeld daarvan is, als je kijkt naar de *wildfires*, de grote branden in Australië en Californië, dat is ook een heel groot milieuprobleem. Het zorgt weer voor heel veel uitstoot, heel veel gaat op in de vlammen. Maar op de gebieden waar inheemse mensen nog steeds hun beoefening uitvoeren voor *stewardship* van het land, hebben ze allemaal manieren om met *slow burning* te zorgen dat grondstoffen ook weer – dat de cyclus van stoffen zo circuleert dat er geen grote branden plaatsvinden.

Chris: Want wat houdt dat dan in? *Slow burning*?

Chihiro: Het is vuur dicht bij de grond – ja, ik ben een stadskind, hè? Je moet mij niet vragen hoe het allemaal werkt. Er zijn hele podcastseries over, over de *slow burn... The good burn* heet het volgens mij. Wat het inhoudt is dat je dingen niet escaleert, maar luistert, contextueel, dicht bij de grond, waar je je begeeft, wat het nodig heeft en daarnaar handelt. Heel lang zijn die beoefeningen door de wet illegaal gemaakt. Mensen mochten dat niet meer doen, want dat was maar heidens, van de mindere wildere mensen.

Smita: Die dus wisten wat ze deden.

Chihiro: Maar je ziet dus nu dat heel vaak de wetenschap dat gaat valideren. Ze hebben ontdekt dat andere mensen het al langer hadden ontdekt. Dat zie je nu wel steeds meer gebeuren in het veld, dat heet dan *traditional ecological knowledge tech*. Dus het is een beetje het tegenovergestelde van de *techno-fixes* en van de grote *tech* is de *low tech* die, ja, komt van traditioneel ecologische kennis. En ik denk dus dat we niet naar een grote oplossing moeten gaan, maar naar heel veel kleine oplossingen.

Chris: Die echt dus die relatie opnieuw uitvinden.

Chihiro: Ja, en wat weet ik over het landschap in Californië? Ik moet me leren te verhouden... hier in Amsterdam, de Amsterdamse haven en weet ik veel wat hier allemaal is. Maar daar is de structuur niet echt naar. Je moet best wel leren en afleren tegen de stroom in.

Chris: Als ik hiernaar luister dan voel ik me tegelijkertijd heel geïnspireerd en ik vind het allemaal heel verdrietig en pijnlijk. Die twee dingen staan ook naast elkaar.

Smita: Ik kan me daar wel in vinden. Ergens heb ik ook dat het me niet verbaast. Omdat er heel veel gebieden zijn waarvan ik denk: ja, er wordt van alles gedaan en niks met de focus op welzijn voor mens, dier, flora, fauna. Maar, jouw verhaal, dat poepverhaal, ga ik nooit meer vergeten. Dus dank je wel voor dit verhaal, voor dit gesprek.

Chihiro: Nog heel even inhakend op aan de ene kant verdrietig aan de andere kant inspirerend. Wat mij heel erg inspireert, is dat we er nog steeds zijn. Want de geschiedenis vol met de ene genocide, de andere ecocide, structurele vernietiging van leefgebieden... en toch zijn er nog ouderen die ons vertellen over geschiedenissen, toch zie je meer en meer jeugd die Mestizo is, dus eigenlijk *mixed blood*, die z'n inheemse roots weer *reclaimed* en regenerereert. Dus dat verhaal van regeneratie tegen de stroom in, dat inspireert mij ook gewoon. Dat er toch elke keer weer uit een barst van beton een klein bloempje groeit. En daarmee voedt mijn ziel zich ook weer te midden van dat verdriet. *Our existence is resistance*.

Smita: *Thanks*. Echt, dank je wel.

Chris: Ja, superbedankt.

Smita: Nou, dat was hem weer. De derde.

Chris: Ja, ongelooflijk. Wil je nou meer weten over het verhaal van Chihiro? Bezoek dan onze website www.destaatvanhetverhaal.nl. Binnenkort vind je daar een artikel waarin we nog meer de diepte ingaan over dit thema. Daar vind je ook een uitgeschreven versie van de aflevering, mocht je het leuk vinden om het na te kunnen lezen.

Smita: Draag jij zelf ook een verhaal bij je waarvan je vindt dat meer mensen het zouden moeten kennen? Stuur het dan in op www.destaatvanhetverhaal.nl en wie weet zitten we volgende maand hier met jou aan tafel. Dank jullie wel nogmaals.

Chris: Ja, dank je Chihiro en dank voor het luisteren, jullie luisteraars.

Smita: Tot de volgende!